

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

РОЛЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКУ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка 4 курсу групи 472

заочної форми навчання

спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»

Мокан Анна-Марія Костянтинівна_____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Абрамова Алла Сергіївна _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ червня 2026 р.*

*Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ доц. Харабара В.М.*

АНОТАЦІЯ

Мокан А.-М. К. Роль кредитного портфеля у забезпеченні прибутковості банку. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2026. 48 с

У кваліфікаційній роботі проведено дослідження теорії і практики формування та функціонування кредитного портфеля банку. Досліджено економічну сутність кредитного портфеля банку та основні принципи, етапи та механізми управління ним. Проведено аналіз впливу кредитного портфеля на прибутковість АТ КБ «ПриватБанк» у 2023-2025 роках. Встановлено проблематику та представлено напрями підвищення ефективності управління кредитним портфелем банку.

Ключові слова: кредитний портфель банку, прибутковість банку, кредитна діяльність, кредитний ризик, якість кредитного портфеля, дохідність банківських активів, управління кредитним портфелем.

ABSTRACT

Mokan A.-M.K. The role of the loan portfolio in ensuring the bank's profitability. – Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor's) level of higher education in specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2026. 48 p

In the qualification work, a study of the theory and practice of the formation and functioning of the bank's loan portfolio was carried out. The economic essence of the bank's loan portfolio and the main principles, stages and mechanisms of its management were studied. An analysis of the impact of the loan portfolio on the profitability of JSC KB «PrivatBank» in 2023-2025 was carried out. The issues have been established and directions for increasing the efficiency of the bank's credit portfolio management have been presented.

Keywords: bank loan portfolio, bank profitability, credit activity, credit risk, quality of the loan portfolio, profitability of bank assets, credit portfolio management.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.-М.К. Мокан

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ	6
1.1. Економічна суть кредитного портфеля банку та його роль у банківській діяльності.....	6
1.2. Основні принципи, етапи та механізми управління кредитним портфелем банку.....	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ НА ПРИБУТКОВІСТЬ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» У 2023-2025 РОКАХ.....	16
2.1. Аналіз структури та динаміки кредитного портфеля банку АТ КБ «ПриватБанк»	16
2.2. Оцінка показників якості, прибутковості кредитного портфеля та виконання банківських нормативів АТ КБ «ПриватБанк»	24
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ	31
3.1. Сучасні проблеми формування та управління кредитним портфелем банків України	31
3.2. Напрямки оптимізації структури кредитного портфеля для забезпечення прибутковості банку.....	35
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44

ВСТУП

В сучасних умовах трансформації фінансового сектора кредитна діяльність залишається основою функціонування комерційних банків і одним із найважливіших механізмів забезпечення безперервності економічного розвитку. Кредитна лінія перерозподіляє фінансові ресурси між суб'єктами господарювання, заохочує інвестиції, підтримує підприємництво та збільшує споживчий попит. Для банківських установ кредитні операції є основним видом активної діяльності, що припадає на більшість доходів і безпосередньо впливає на прибутковість, ліквідність і фінансову стабільність. При цьому результативність кредитної діяльності визначається не тільки обсягом кредитування, а й головним чином якістю створеного кредитного портфеля, його структурою, рівнем диверсифікації, ступенем ризику та здатністю генерувати стабільні грошові потоки.

У сучасній банківській практиці кредитний портфель вважається стратегічним активом банку, що поєднує в собі як джерело прибутку, так і джерело потенційного ризику. Не тільки рівень процентного доходу залежить від його оптимальної структури, але й розмір резервів, розмір кредитних збитків, достатність капіталу та загальна ефективність банківської установи. Таким чином, формування збалансованого кредитного портфеля, що досягає оптимального співвідношення прибуток-ризик, є одним з ключових завдань сучасного банківського менеджменту.

Це питання є особливо актуальним у контексті військової ситуації, високої макроекономічної невизначеності та інфляційних процесів. Погіршення платоспроможності окремих категорій позичальників та посилення регуляторних вимог НБУ щодо управління кредитними ризиками. У таких умовах банки змушені адаптувати свою кредитну політику до нових економічних викликів, переглянути підходи до оцінки кредитоспроможності клієнтів, удосконалити системи управління ризиками, впровадити сучасні

цифрові інструменти управління кредитним портфелем. У свою чергу, це обумовлює необхідність комплексних досліджень впливу структури та якості кредитного портфеля на формування фінансових результатів банківської діяльності.

Важливість вивчення ролі кредитного портфеля в забезпеченні прибутковості банку пояснюється також тим, що саме кредитні операції визначають рівень конкурентоспроможності банківської установи на фінансовому ринку, її інвестиційну привабливість і здатність до довгострокового... розвитку в майбутньому. Ефективне управління кредитним портфелем не тільки забезпечує стабільне зростання прибутку, але і мінімізує ризик капіталу, покращує якість активів, зміцнює фінансову безпеку банку. У зв'язку з цим дослідження теоретичних і практичних аспектів формування та управління кредитним портфелем, а також його впливу на прибутковість банку – актуальне наукове завдання, яке має важливе значення для розвитку банківської нау та також для покращення функціонування банківських установ в Україні.

Теоретичні та практичні аспекти формування та управління кредитним портфелем банку висвітлені в роботі Бугеля Ю., Волкової Н., Дем'яненко І.В., Дзюблюка О., Харченко А. та інших. Однак сучасні трансформаційні процеси в банківському секторі України потребують подальшого дослідження механізмів забезпечення прибутковості банків на основі ефективного управління кредитним портфелем.

Метою дослідження є дослідження теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо посилення ролі кредитного портфелю у забезпеченні прибутковості банку.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1. Дослідити економічну суть кредитного портфеля банку та його роль у банківській діяльності.
2. Окреслити основні принципи, етапи та механізми управління кредитним портфелем банку.

3. Проаналізувати структуру та динаміку кредитного портфеля банку АТ КБ «ПриватБанк».

4. Оцінити показники якості, прибутковості кредитного портфеля та виконання банківських нормативів АТ КБ «ПриватБанк».

5. Систематизувати сучасні проблеми формування та управління кредитним портфелем банків України.

6. Запропонувати напрямки оптимізації структури кредитного портфеля для забезпечення прибутковості банку.

Об'єктом дослідження є процес формування та управління кредитним портфелем банку.

Предметом дослідження є сукупність соціально-економічних відносин з приводу формування, функціонування кредитного портфеля комерційного банку та встановлення його впливу на прибутковість банківської установи.

У процесі дослідження використовувався комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, зокрема: методи аналізу та синтезу, системний підхід, методи економічного та фінансового аналізу, методи порівняння, групування та узагальнення, графічний та табличний методи.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативні акти України, нормативні документи Національного банку України, фінансова звітність КБ АТ «ПриватБанк», статистичні матеріали НБУ, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, аналітичні огляди та результати сучасних наукових досліджень.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

1.1. Економічна суть кредитного портфеля банку та його роль у банківській діяльності

За сучасних умов розвитку банківської системи кредитний портфель є однією з ключових категорій банківського управління, оскільки саме кредитні операції складають основу активів банку та визначають рівень його прибутковості, фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Економічний характер кредитного портфеля проявляється у системі кредитних відносин між банком і позичальниками, які виникають в процесі розміщення банківського капіталу з метою отримання доходу при забезпеченні належного рівня ліквідності і мінімізації ризиків. За умов ринкової економіки ефективне формування та управління кредитним портфелем є вирішальним фактором для стабільного функціонування банківської установи та підтримання її довгострокового розвитку.

У вітчизняній економіці кредитний портфель банку вважається однією з базових категорій банківського управління, що характеризує обсяг, структуру, якість та ефективність кредитної діяльності банківської установи. Науковці наголошують, що кредитний портфель – це не просто сукупність наданих кредитів, а комплексний інструмент реалізації кредитної політики банку, управління ризиком, забезпечення прибутковості діяльності банку.

Значний внесок у розвиток теоретичних підходів до визначення характеру кредитного портфеля вніс В. Бугель, який у своїй науковій роботі визначає кредитний портфель як «набір інструментів кредитування для досягнення встановлених цілей банку» [5, с. 158]. Такий підхід підкреслює стратегічний характер кредитного портфеля та його зв'язок із загальною кредитною політикою банківської установи. Вчений наголошує, що кредитний портфель формується з

урахуванням принципів прибутковості, ліквідності та мінімізації ризиків, а ефективність управління ним безпосередньо впливає на фінансову стабільність банку.

Мульська О. вважає кредитний портфель сукупністю всіх кредитних інвестицій банку, сформованих з метою генерування виручки та забезпечення оптимального співвідношення між ризиком і прибутковістю [26, с. 170]. Особливу увагу у роботі приділено питанню моделювання ризику та прибутковості кредитного портфеля та необхідності оптимізації його структури. Так, кредитний портфель слід розглядати як предмет постійного фінансового аналізу та управління, оскільки його якість визначає ступінь ефективності банківської діяльності.

Вітчизняні дослідники І. Волкова і І. Шпунярська [7] трактує кредитний портфель як систематизовану сукупність кредитних інвестицій банку, що характеризується певним ступенем прибутковості, ризику та якості. У своїй науковій роботі автори підкреслюють, що кредитний портфель є основним джерелом для генерування процентного доходу банку і, в той же час, виступає ключовим джерелом кредитного ризику. Науковці наголошують на необхідності постійної оцінки якості кредитного портфеля в умовах сучасних економічних викликів та нестабільності фінансового ринку.

Волохов В.І. [8, с. 30] наголошують, що кредитний портфель є важливим інструментом управління кредитною діяльністю банку і, водночас, показником впливу макроекономічних факторів на фінансову стійкість банківської установи. Дослідники підкреслюють взаємозв'язок між структурою кредитного портфеля, соціально-економічними факторами та банківськими показниками.

В українській банківській практиці кредитний портфель також розглядається як інструмент досягнення стратегічних цілей банку. Зокрема, в наукових роботах, присвячених проблемам управління кредитним портфелем, підкреслюється, що ефективний кредитний портфель повинен забезпечувати не тільки максимізацію прибутку, але й підтримку належного рівня ліквідності, диверсифікацію ризиків і фінансову безпеку банку. За сучасних умов особливе

значення мають питання діджиталізації процесів управління кредитним портфелем, автоматизації кредитної оцінки позичальників та впровадження сучасних методів управління ризиками.

Узагальнення наукових підходів українознавців призводить до висновку, що кредитний портфель банку є складною економічною категорією, яка відображає сукупність кредитних активів банку, формується відповідно до стратегічних завдань кредитної політики та має на меті забезпечення прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості банківської установи. На відміну від вузького трактування кредитного портфеля як простого набору виданих кредитів, сучасні українознавці розглядають його як динамічну систему управління кредитними ресурсами, що потребує постійного моніторингу, аналізу, оптимізації.

Як бачимо, у науковій літературі кредитним портфелем банку вважається сукупність усіх наданих банком кредитів, структурованих за специфічними ознаками: строками, типами позичальників, рівнем ризику, галузевою спрямованістю, забезпеченням, валютою кредиту та іншими параметрами. При цьому сучасний підхід до трактування даної категорії виходить за рамки простого набору кредитних операцій. Кредитний портфель - це складна економічна система, яка відображає результат реалізації кредитної політики банку, рівень управління його ризиками та ефективність використання фінансових ресурсів.

Економічний характер кредитного портфеля проявляється в його основних рисах. По-перше, кредитний портфель – це форма конвертації залучених банком ресурсів у прибуткові активи. Банк тимчасово накопичує вільні кошти від фізичних та юридичних осіб та пересилає їх на кредитні операції, отримуючи процентні доходи. Таким чином, кредитний портфель є основним джерелом формування прибутку для банківської установи. По-друге, кредитний портфель відображає рівень ризику банківської діяльності, оскільки кредитні операції традиційно є найбільш ризикованими серед активних банківських операцій. Саме якість кредитного портфеля визначає фінансову стійкість банку та його

здатність протистояти кризовим явищам.

Важливою особливістю кредитного портфеля є його динамічний характер. Структура та обсяг кредитного портфеля постійно змінюються під впливом макроекономічних факторів, монетарної політики центрального банку, рівня ділової активності, платоспроможності позичальників, стану фінансових ринків, внутрішньої кредитної політики банку. За сучасних умов особливе значення має адаптивність кредитного портфеля до змін економічного середовища, оскільки нестабільність фінансової системи та високий рівень ризику вимагають від банків своєчасної адаптації стратегії кредитування.

Кредитний портфель виконує ряд важливих функцій в банківській справі. Перш за все, варто виділити функцію обороту, яка полягає у формуванні основної частини процентного доходу банку. Для більшості банківських установ кредитні операції залишаються основним джерелом доходу, що визначає рівень рентабельності інвестицій. Ефективність кредитного портфеля безпосередньо впливає на фінансові результати банку, його ринкову вартість та його інвестиційну привабливість [9, с. 31].

Не менш важливою є функція ризику кредитного портфеля. Через кредитні операції банк бере на себе ризик неповернення кредитів, втрати ліквідності та погіршення фінансового становища. Тому якість кредитного портфеля є одним з ключових показників надійності банку. Висока частка проблемних кредитів означає, що доводиться створювати значні резерви, що знижує прибутковість і погіршує фінансову стабільність банківської установи. У цьому контексті сучасні банки надають великого значення системі оцінки кредитоспроможності позичальників, диверсифікації кредитного портфеля та впровадженню ефективних механізмів управління кредитними ризиками.

Крім того, кредитний портфель виконує стимулюючу функцію в економіці. Банківський кредитний механізм забезпечує фінансування бізнесу, підтримку інвестиційної діяльності, розвиток малого та середнього підприємництва, модернізацію виробництва та зростання споживчого попиту серед населення. Таким чином, банки виступають важливими фінансовими посередниками, які

забезпечують перерозподіл капіталу між економічними одиницями. Рівень економічної активності уряду та темпи економічного зростання значною мірою залежать від структури та якості кредитних портфелів банків.

У сучасній банківській практиці питання оптимізації структури кредитного портфеля має особливе значення. Раціональна структура кредитного портфеля полягає в досягненні балансу між прибутковістю, ліквідністю та ризиком. Надмірна концентрація кредитів у конкретному секторі економіки або між певними категоріями позичальників збільшує ризик фінансових втрат у разі погіршення економічної ситуації. Тому банки активно використовують механізми диверсифікації кредитного портфеля, які дають змогу зменшити ризики та підвищити стабільність діяльності.

Значний вплив на формування кредитного портфеля має регуляторна політика центрального банку. Вимоги до достатності капіталу, ліквідності, концентрації кредитного ризику, формування резервів та оцінки якості активів визначають підходи банків до кредитування. За сучасних умов підвищення регуляторних вимог має на меті забезпечити стабільність банківської системи та мінімізувати системні ризики [16, с. 179].

В умовах цифровізації фінансового сектору змінюються і підходи до управління кредитним портфелем. Банки активно впроваджують цифрові технології, автоматизовані рейтингові системи, методи штучного інтелекту, великі набори даних для оцінки кредитоспроможності своїх клієнтів і прогнозування кредитних ризиків. Це дозволяє підвищити якість кредитного аналізу, знизити витрати і забезпечити більш ефективне управління кредитним портфелем.

Таким чином, кредитний портфель банку є складною багатофункціональною економічною категорією, яка відображає обсяг, структуру та ефективність кредитної діяльності банку. Його економічний характер проявляється в поєднанні прибутковості, ризику і стратегічної спрямованості кредитних операцій. Від якості формування та управління кредитним портфелем залежить фінансова стійкість банку, рівень його

конкурентоспроможності та здатність забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі. За сучасних умов кредитний портфель є не лише інструментом отримання прибутку, а й важливим елементом забезпечення економічного розвитку держави та стабільності фінансової системи.

1.2. Основні принципи, етапи та механізми управління кредитним портфелем банку

За сучасних умов трансформації фінансового ринку, зростання кредитного ризику, діджиталізації банківського сектору та посилення регуляторних вимог ефективне управління кредитним портфелем банку є одним із ключових напрямів забезпечення фінансової стійкості банківської установи. Саме кредитний портфель становить основну частину активів банку і генерує більшу частину його процентного доходу. Тому якість управління кредитними інвестиціями безпосередньо впливає на рівень прибутковості, ліквідності, капіталізації та конкурентоспроможності банку. При цьому кредитні операції залишаються найбільш ризикованими з усіх активних банківських операцій, зумовлюючи необхідність формування ефективної системи управління кредитним портфелем.

Як уже зазначалося, у науковій літературі управління кредитним портфелем розглядається як сукупність взаємопов'язаних організаційних, фінансових, аналітичних та контрольних заходів, спрямованих на формування оптимальної структури кредитних активів банку відповідно до стратегічних завдань його діяльності, допустимого рівня ризику та необхідності забезпечення стабільної прибутковості. Ефективне управління кредитним портфелем включає у себе не тільки процес кредитування, але і систематичний моніторинг, аналіз, оцінку ризиків, диверсифікацію кредитних інвестицій і адаптацію кредитної політики до змін зовнішнього середовища [20, с. 88].

Основою системи управління кредитним портфелем є сукупність принципів, що визначають концептуальну основу організації кредитної

діяльності банку. Одним з основних принципів є принцип прибутковості, згідно з яким кредитний портфель повинен забезпечувати стабільне формування процентного доходу і сприяти зростанню фінансових результатів банківської установи. Його реалізація передбачає оптимізацію структури кредитних інвестицій, вибір ефективних кредитних продуктів і підтримку відповідної процентної маржі. При цьому, управління кредитним портфелем неможливе без дотримання принципу мінімізації ризиків. Оскільки кредитні операції пов'язані з високою ймовірністю неповернення коштів, банк повинен забезпечити постійний контроль за рівнем кредитного ризику, оцінити фінансове становище позичальників, наростити резерви на можливі збитки і диверсифікувати кредитний портфель. Поєднання принципів прибутковості та управління ризиками складає основу системи управління кредитними активами банку.

Важливим принципом є принцип диверсифікації кредитного портфеля, який передбачає розподіл кредитних інвестицій між різними секторами економіки, категоріями позичальників, видами кредитних продуктів і регіонами. Надмірна концентрація кредитів у конкретному секторі економіки збільшує ризик фінансових втрат у разі погіршення економічної ситуації в конкретному секторі. З цієї причини диверсифікація є одним з найважливіших механізмів зниження кредитного ризику та забезпечення стабільності банківської діяльності.

Не менш важливим є принцип ліквідності, згідно з яким структура кредитного портфеля має на меті забезпечити своєчасне виконання банком своїх фінансових зобов'язань перед вкладниками та контрагентами. Негативний вплив на платоспроможність банку може мати формування надмірної частки довгострокових або малоліквідних кредитів. У цьому контексті банки повинні підтримувати баланс між умовами активів і пасивів і здійснювати постійний контроль за рівнем ліквідності кредитного портфеля [21, с. 90].

Особливе значення за сучасних умов має принцип адаптивності управління кредитним портфелем. Банківська система діє в умовах постійних змін макроекономічного середовища, коливань валют, інфляційних процесів та

фінансових криз. Тому кредитна політика банку повинна бути гнучкою і здатною швидко реагувати на зміни зовнішніх умов. Адаптивність управління кредитним портфелем проявляється в перегляді кредитних стратегій, зміні умов кредитування, коригуванні процентних ставок і посиленні вимог до оцінки кредитоспроможності позичальників.

Система управління кредитним портфелем банку впроваджується на конкретних етапах, кожен з яких важливий для забезпечення ефективності кредитної діяльності (рис. 1.1).

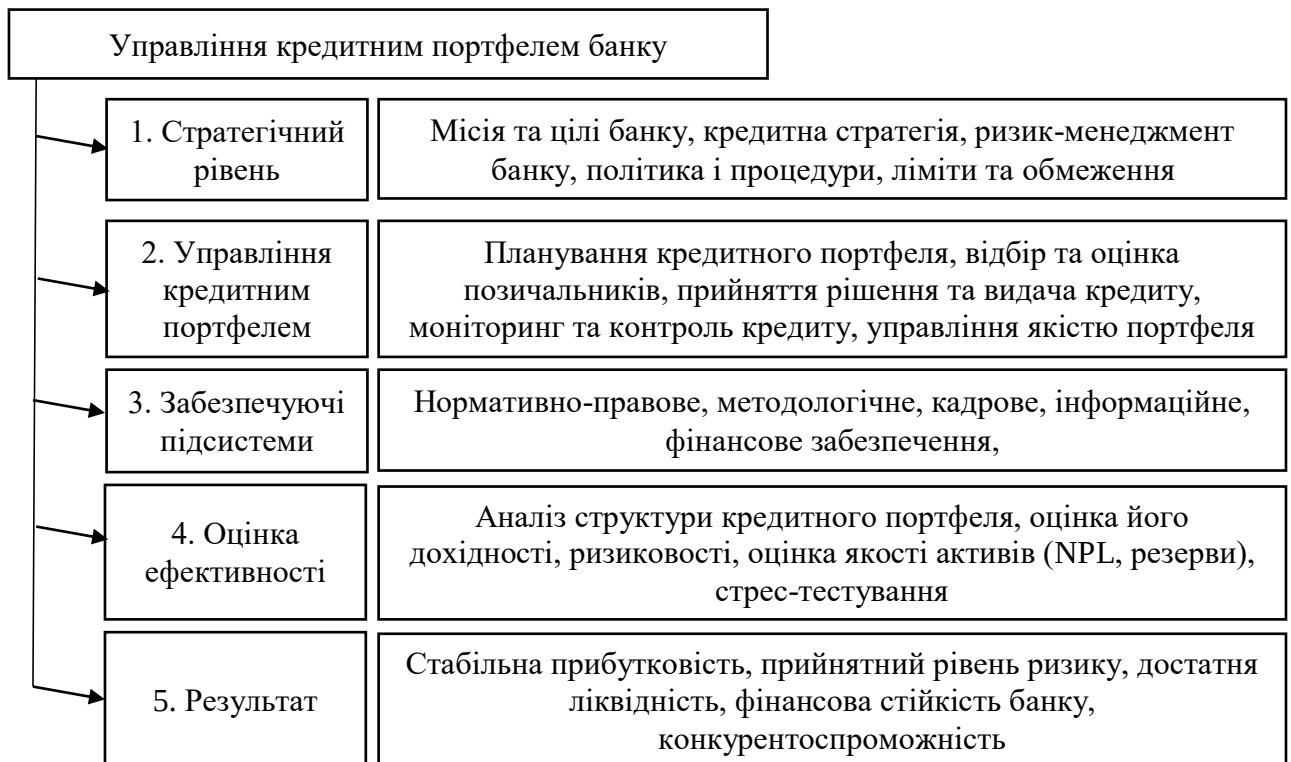

Рис. 1.1. Управління кредитним портфелем банку [16, с. 177; 20, с. 88; 21, с. 87]

Перший крок – це оформлення кредитної політики банку. На цьому етапі будуть встановлені стратегічні цілі кредитування, пріоритетні напрями розміщення кредитних коштів, допустимий рівень ризику, система лімітів та критерії оцінки позичальників. Саме кредитна політика формує концептуальну основу управління кредитним портфелем і визначає загальні параметри кредитної діяльності банку.

Другий крок – аналіз кредитоспроможності позичальників та оцінка

кредитного ризику. Банк проводить комплексне дослідження фінансового становища замовника, платоспроможності, репутації, рівня ліквідності активів, прибутковості, кредитної історії. У сучасній банківській практиці все більшого значення набувають автоматизовані системи оцінки, використання великих даних, штучного інтелекту і цифрових технологій для оцінки ризику кредитних операцій.

Наступним кроком є безпосереднє формування кредитного портфеля, при якому приймаються рішення про обсяг кредиту, структуру кредитних інвестицій, ступінь диверсифікації та умови кредитування. На даному етапі банк забезпечує оптимальний взаємозв'язок між прибутковістю та ризиком кредитних інвестицій з урахуванням власної ресурсної бази, ринкових умов та регуляторних вимог регулятора [23, с. 225].

Важливим етапом управління кредитним портфелем є моніторинг кредитних операцій та контроль за станом кредитної заборгованості. Банк постійно стежить за фінансовим становищем позичальників, дотриманням умов кредитного договору, своєчасністю погашення основної суми та відсотків. Ефективний моніторинг дає змогу своєчасно виявляти проблемні кредити, оцінювати ризик дефолту та уникати значних фінансових втрат.

Окремий етап – управління проблемною заборгованістю. У разі затримки банк вживає ряд заходів для реструктуризації кредиту, зміни плану виплат, продажу заставного майна або стягнення заборгованості в судовому порядку. Ефективність роботи з проблемними кредитами безпосередньо впливає на якість кредитного портфеля та фінансову стійкість банківської установи. Управління кредитним портфелем здійснюється через систему взаємопов'язаних механізмів. Одним з найважливіших є механізм управління кредитними ризиками, що включає виявлення, оцінку, моніторинг та мінімізацію кредитних ризиків. Основними інструментами цього механізму є кредитні оцінки, моделі оцінки, стрес-тести, застереження та система внутрішніх лімітів.

Важливим механізмом є механізм диверсифікації кредитного портфеля. Банки встановлюють ліміти концентрації кредитних інвестицій за окремими

галузями, регіонами, видами економічної діяльності та категоріями позичальників. Це дозволяє мінімізувати системні ризики та зменшити залежність банку від фінансового становища клієнтів або економічних секторів.

Механізм резервування кредитних ризиків відіграє значну роль за сучасних умов. Створення резервів забезпечує банку фінансовий захист у разі неповернення кредитів і дозволяє підтримувати належний рівень капіталізації банківської установи. Рівень резервів визначається відповідно до рівня ризику кредитного портфеля та нормативних вимог Національного банку України.

Особливе значення має механізм цифрового управління кредитним портфелем. Використання сучасних інформаційних систем, автоматизованих платформ аналізу даних, фінансового аналізу та технологій штучного інтелекту дає змогу банкам підвищувати ефективність кредитного моніторингу, прогнозувати ризики та швидко приймати управлінські рішення. Цифровізація кредитних процесів допомагає знизити операційні витрати, підвищує швидкість обробки заявок на кредит і покращує якість оцінки позичальника [35, с. 113].

В умовах воєнного стану та макроекономічної нестабільності особливо важливим стає кризове гальмуюче управління кредитним портфелем. Банки змушені адаптувати кредитні стратегії до високого ступеня невизначеності, проводити реструктуризацію боргу, посилювати контроль над проблемними кредитами, створювати додаткові резерви під кредитні ризики. Отож, ефективне управління кредитним портфелем стає вирішальним фактором забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності банківської установи.

Отже, управління кредитним портфелем банку є складним багатоетапним процесом, що включає систему принципів, фаз та механізмів організації кредитної діяльності банку. Ефективне управління кредитним портфелем забезпечує оптимізацію структури кредитних активів, мінімізацію кредитних ризиків, підтримку належного рівня ліквідності та формування стабільного прибутку для банку. Саме якість системи управління кредитним портфелем визначає ступінь фінансової стійкості банківської установи та її здатність ефективно функціонувати в умовах динамічного фінансового середовища.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВПЛИВУ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ НА ПРИБУТКОВІСТЬ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» У 2023-2025 РОКАХ

2.1. Аналіз структури та динаміки кредитного портфеля банку АТ КБ «ПриватБанк»

Важливе місце у банківській системі України займає АТ КБ «ПриватБанк», який є найбільшим державним банком країни та одним із ключових елементів забезпечення стабільності національного фінансового сектору. Банк відіграє системоутворюючу роль у функціонуванні банківської системи України, забезпечуючи значний обсяг кредитних, депозитних, платіжних та цифрових банківських послуг для населення, бізнесу й державного сектору економіки. В сучасних умовах воєнного стану та макроекономічної нестабільності АТ КБ «ПриватБанк» залишається одним із найбільш фінансово стійких та технологічно розвинених банків України.

Історія розвитку банку розпочалася у 1992 році. Упродовж тривалого періоду банк демонстрував високі темпи розвитку та поступово сформував найбільшу клієнтську базу серед українських банків. Водночас у 2016 році внаслідок виявлення суттєвих проблем у структурі активів та необхідності забезпечення стабільності банківської системи держава здійснила націоналізацію банку. Після переходу у державну власність банк пройшов масштабну трансформацію системи корпоративного управління, ризик-менеджменту та фінансового контролю, що дозволило відновити його фінансову стійкість та забезпечити стабільний розвиток.

На сьогодні 100% акцій банку належать державі в особі КМУ. Банк входить до переліку системно важливих банків України та перебуває під наглядом НБУ. Відповідно до офіційних даних НБУ, станом на початок 2026 року активи банку перевищували 905 млрд грн, що свідчить про його домінуючі

позиції на фінансовому ринку України (рис. 2.1).

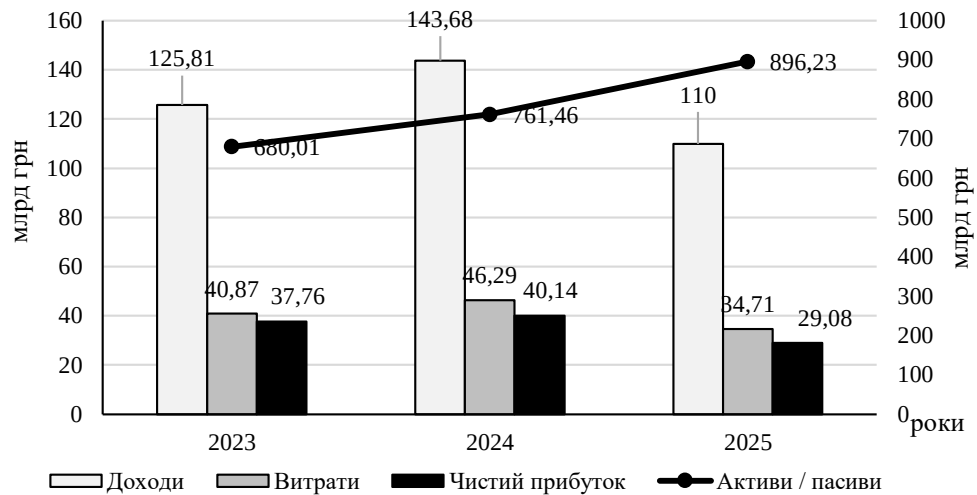

Рис. 2.1. Динаміка основних показників діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2023-2025 роки, млрд грн [29; 31]

Аналіз фінансових показників рис. 2.1 свідчить про позитивну динаміку розвитку банку упродовж 2023-2025 років, хоча окремі фінансові результати вказують на зміну пріоритетів у структурі доходуутворення та управлінні ресурсами. Обсяг активів і пасивів зріс з 680,01 млрд грн у 2023 році до 896,23 млрд грн у 2025 році, що свідчить про суттєве розширення масштабів діяльності банку, зміцнення його ринкових позицій та нарощення ресурсного потенціалу. Водночас доходи після зростання до 143,68 млрд грн у 2024 році скоротилися до 110,00 млрд грн у 2025 році, що може бути пов'язано зі зміною структури активних операцій, зниженням процентних ставок або скороченням доходів від окремих видів банківської діяльності. Поряд із цим банк продемонстрував високу ефективність контролю витрат, обсяг яких у 2025 році зменшився до 34,71 млрд грн порівняно з 46,29 млрд грн у 2024 році, що свідчить про успішну реалізацію заходів щодо оптимізації операційної діяльності.

Незважаючи на зниження доходів, фінансовий результат залишався стабільно позитивним, а чистий прибуток АТ КБ «ПриватБанк» у 2025 році становив 29,08 млрд грн, що підтверджує достатній рівень фінансової стійкості та ефективності управління банківськими ресурсами. Водночас зниження прибутку порівняно з 2024 роком може свідчити про посилення впливу

зовнішніх економічних факторів, зростання регуляторного навантаження або підвищення обсягів резервування під кредитні ризики. Загалом наведені дані характеризують банк як фінансово стабільну установу з високим потенціалом розвитку, яка навіть в умовах трансформації ринкового середовища зберігає прибутковість, забезпечує зростання активів та підтримує належний рівень ефективності своєї діяльності.

Відзначимо, що основу структури активів банку становлять кредити, надані позичальникам. Загалом, кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» представлено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки показників кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за
2023-2025 роки, млрд грн [31]

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Абсолютне відхилення (+,-) звітнього року	
				до 2023 року	до 2024 року
Всього кредити, з них:	274,91	283,79	176,89	-98,02	-106,9
Юридичні особи та середній бізнес	6,38	9,11	24,39	18,01	15,28
Кредитні картки фізичних осіб	54,5	62,70	72,87	18,37	10,17
Споживчі кредити	9,76	12,73	16,29	6,53	3,56
Іпотечні кредити	5,61	8,55	10,31	4,7	1,76
Кредити на авто	0,88	2,67	7,0	6,12	4,33
Кредити мікро- та малого бізнесу	25,45	23,60	28,50	3,05	4,9

Аналіз динаміки показників кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2023-2025 роки свідчить про суттєву трансформацію кредитної політики банку та зміну пріоритетів у кредитній політиці. Загальний обсяг кредитного портфеля за звітний період зменшився з 274,91 млрд грн до 176,89 млрд грн у 2025 році, зменшившись на 98,02 млрд грн. Така тенденція може бути пов'язана з коригуванням балансу проблемних активів, посиленням вимог до оцінки кредитоспроможності позичальників, проведенням консервативної кредитної політики в умовах підвищених військових і макроекономічних ризиків.

При цьому структура кредитного портфеля показує якісні зміни та переорієнтацію банку на більш прибуткові та диверсифіковані сегменти ринку.

Найбільш динамічне зростання можна спостерігати в кредитуванні юридичних осіб та середніх підприємств, обсяг яких зріс з 6,38 млрд грн до 24,39 млрд грн, майже в чотири рази. Це свідчить про дедалі більшу участь банку у фінансуванні бізнес-сектору та підтримці економічної діяльності в країні.

Портфель кредитних карток фізичних осіб також стабільно зростає, досягнувши 72,87 млрд грн у 2025 році, збільшившись на 18,37 млрд грн порівняно з 2023 роком. Ця динаміка підтверджує лідерські позиції АТ КБ «ПриватБанк» на ринку роздрібної торгівлі та високий попит населення на цифрові кредитні продукти. Аналогічно позитивна тенденція спостерігається і в сегменті споживчого кредитування, де обсяг кредитування зріс на 66,9%, що свідчить про поступове відновлення споживчого попиту і довіри клієнтів до банківської системи.

Особливої уваги заслуговує розвиток іпотечних кредитів і автокредитів. За аналізований період обсяг іпотеки збільшився майже вдвічі, досягнувши 10,31 млрд грн, можливо, за рахунок реалізації державних програм підтримки житлових кредитів та поступового відновлення ринку нерухомості. Найвищі темпи зростання зафіксовано за автокредитами, які зросли в обсязі з 0,88 млрд грн до 7,0 млрд грн, що свідчить про активний розвиток банком цього сегменту та розширення пропозиції кредитного продукту.

Позитивною є також динаміка кредитування мікро - та малих підприємств, при цьому обсяг збільшився до 28,50 млрд грн у 2025 році. Це підтверджує посилення ролі АТ КБ «ПриватБанк» у фінансуванні малого бізнесу, який є одним з основних драйверів економічного відновлення України. Незважаючи на загальне скорочення загального кредитного портфеля, його структура стала більш диверсифікованою та орієнтованою на сегменти, що характеризується вищою прибутковістю, швидшим середнім доходом і нижчою концентрацією ризику. Це свідчить про підвищення ефективності управління кредитними активами Банку та створення умов для довгострокового посилення його прибутковості та фінансової стабільності.

Проведемо оцінку кредитного портфеля за секторами економіки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки структури кредитного портфеля за секторами економіки

АТ КБ «ПриватБанк» за 2023-2025 роки, млрд грн [31]

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення звітного періоду (+,-) до	
				2023 року	2024 року
Всього кредити, з них:	274,91	283,79	176,89	-98,02	-106,9
Кредити фізичним особам	70,91	86,73	106,52	35,61	-51,12
Рослинництво	12,19	10,54	15,11	2,92	4,57
ПЕК	0,83	1,32	11,64	10,81	10,32
Оптова торгівля	3,94	3,86	5,33	1,39	1,47
Роздрібна торгівля	4,07	4,30	5,18	1,11	0,88
Виробництво товарів народного споживання	1,42	2,42	3,08	1,66	0,66
Інфраструктура	1,85	2,07	2,80	0,95	0,73
Харчова просимловість	0,95	1,32	2,04	1,09	0,72
Устаткування і обладнання	1,02	1,50	1,71	0,69	0,21
Автодиллери	1,04	1,20	1,61	0,57	0,41
Будівельні матеріали	0,55	0,86	1,47	0,92	0,61
Переробка с/г продукції	0,65	0,46	1,35	0,7	0,89
Будівництво	0,62	0,70	1,01	0,39	0,31
Соціальний сектор	0,50	0,58	0,91	0,41	0,33
Металургія	0,51	0,60	0,92	0,41	0,32
Тваринництво	0,23	0,21	0,82	0,59	0,61
Послуги	0,64	0,58	0,79	0,15	0,21
Хімічна просимловість	0,31	0,31	0,40	0,09	0,09
Авіабудування	0,13	0,30	0,32	0,19	0,02
Автомобілебудування	0,23	0,02	0,03	-0,2	0,01
Інше	172,32	163,91	13,85	-158,47	-150,06

Аналіз структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за секторами економіки за 2023-2025 роки свідчить про суттєву трансформацію пріоритетів кредитної діяльності банку у бік більшої диверсифікації, якості активів та підтримки стратегічно важливих галузей економіки. Незважаючи на скорочення загального кредитного портфеля, його галузева структура стала більш збалансованою та узгодженою з реальним сектором економіки. Серед корпоративних цілей найбільший позитивний імпульс показав паливно-енергетичний комплекс, при цьому кредитування зросло більш ніж у 14 разів – з 0,83 млрд грн до 11,64 млрд грн. Ця тенденція відображає стратегічну орієнтацію банку на підтримку енергетичної безпеки країни та фінансування проектів відновлення критичної інфраструктури перед обличчям військових викликів.

Водночас стійке зростання кредитних інвестицій у рослинництво до 15,11 млрд грн підтверджує посилення ролі аграрного сектору як однієї з найбільш надійних та орієнтованих на експорт кредитних сфер. Фактично агропромисловий комплекс залишається одним з основних драйверів формування якісного кредитного портфеля банку.

Позитивні зміни також можна спостерігати в сегментах оптової та роздрібної торгівлі, виробництва споживчих товарів, харчової промисловості та інфраструктурних проектів. Зростання кредитування цих галузей свідчить про активну участь АТ КБ «ПриватБанк» у фінансуванні внутрішнього споживчого ринку та підтримці економічного відновлення країни. Особливе значення має збільшення обсягів фінансування інфраструктури на 51,4%, оскільки цей сектор забезпечує створення умов для довгострокового економічного зростання та підвищення інвестиційної привабливості держави.

Особливої уваги заслуговує значне збільшення кредитування переробки сільськогосподарської продукції, будівельної галузі, виробників будівельних матеріалів, соціального сектору. Це свідчить про поступове зміщення фокусу з короткострокової торгівлі на фінансування секторів, які створюють додану вартість і забезпечують структурну модернізацію економіки. Крім того, зростання кредитування автодилерів, виробників обладнання та техніки відображає поживлення ділової інвестиційної активності та поступове відновлення вітчизняного ринку капітальних товарів. Такі тенденції свідчать про удосконалення системи управління ризиками та впровадженню політики більш цілеспрямованого розміщення кредитних ресурсів.

Незначне зниження автокредитів не мало істотного впливу на загальну структуру портфеля через малу частку цього сектора в загальному обсязі кредитних інвестицій. Натомість зростання фінансування металургії, тваринництва, хімічної промисловості та авіабудування свідчить про поступове розширення галузевої диверсифікації кредитного портфеля банку. Загалом результати аналізу свідчать про те, що АТ КБ «ПриватБанк» у період 2023-2025 років реалізував політику структурної оптимізації кредитного портфеля, яка

спрямована не на механічне збільшення кредитних інвестицій, а на підвищення їх якості, прибутковості та стійкості до ризиків. Це створить умови для зміцнення фінансової стабільності банку, підвищення ефективності кредитної діяльності та забезпечення довгострокового зростання його конкурентних переваг на банківському ринку України.

Проаналізуємо кредитний портфель банку з позиції його якості (рис. 2.2).

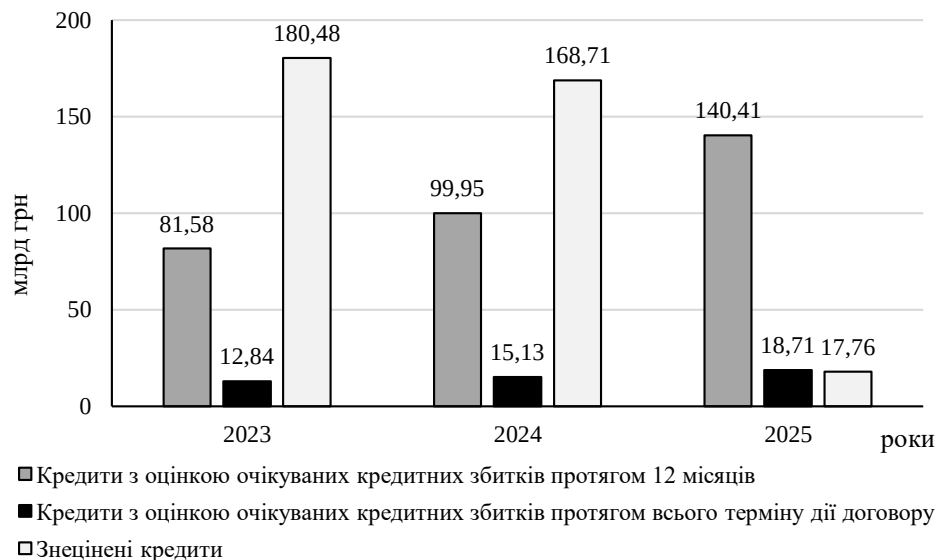

Рис. 2.2. Динаміка показників якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2023-2025 роки, млрд грн [31]

Аналіз структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за рівнем кредитного ризику у 2023-2025 роках свідчить про суттєве покращення його якості та підвищення ефективності системи управління кредитним ризиком. Зокрема, обсяг кредитів з розрахунковими очікуваними кредитними збитками збільшився протягом 12 місяців з 81,58 млрд грн у 2023 році до 140,41 млрд грн у 2025 році, що свідчить про збільшення частки якісних кредитних активів та посилення фінансової дисципліни позичальників. При цьому спостерігається помірне зростання кредитів з оцінкою очікуваних збитків протягом усього терміну дії контракту з 12,84 млрд грн до 18,71 млрд грн, що є наслідком розширення кредитних операцій та посилення вимог міжнародних стандартів оцінки ризиків.

Найбільш показовою тенденцією є різке зниження обсягу знецінених

кредитів з 180,48 млрд грн у 2023 році до 17,76 млрд грн у 2025 році, більш ніж у десять разів. Така динаміка вказує на активне очищення балансу проблемних активів, ефективну роботу банку з реструктуризації заборгованості та вдосконалення механізмів кредитного моніторингу. Водночас зміна співвідношення якісних та проблемних кредитів підтверджує перехід АТ КБ «ПриватБанк» до більш консервативної та ризикоорієнтованої моделі кредитування. Загалом наявні дані характеризують значне підвищення якості кредитного портфеля, створення сприятливих умов для підвищення прибутковості банку, зменшення потреби у бронюваннях та зміцнення його фінансової стабільності у довгостроковій перспективі.

Важливою конкурентною перевагою АТ КБ «ПриватБанк» є високий ступінь цифровізації банківських послуг. Банк є одним з піонерів впровадження фінансових технологій в Україні і фактично розробив сучасну модель цифрового банкінгу. Ключовим елементом цифрової екосистеми банку є мобільний додаток «Privat24», який надає широкий спектр дистанційних фінансових послуг для фізичних осіб та бізнесу. Завдяки цифровим сервісам банк пропонує високу швидкість обслуговування клієнтів, оптимізацію операційних витрат та підвищення ефективності банківської діяльності.

Таким чином, АТ КБ «Приватбанк» є системно важливою банківською установою України, яка поєднує високу фінансову стабільність, масштабну діяльність, розвинену цифрову інфраструктуру та значний рівень соціально-економічного впливу. Ефективність функціонування банку визначається якістю управління його активами, насамперед кредитним портфелем, який є одним з ключових джерел отримання прибутку та забезпечення прибутковості банківської діяльності. Протягом 2023-2025 років банк реалізував політику підвищення якості кредитних активів шляхом зменшення проблемної заборгованості, диверсифікації кредитних інвестицій та переорієнтації ресурсів на більш прибуткові сегменти кредитування. Незважаючи на зменшення загального обсягу кредитного портфеля, спостерігається збільшення кредитування фізичних осіб, МСБ, аграрного сектору та енергетичного сектору,

що свідчить про посилення ролі банку у фінансуванні пріоритетних напрямів економічного розвитку. Загалом, удосконалення структури кредитного портфеля, суттєве зменшення частки знецінених кредитів та підвищення ефективності системи управління ризиками створили передумови для посилення фінансової стабільності, прибутковості та конкурентоспроможності банку.

2.2. Оцінка показників якості, прибутковості кредитного портфеля та виконання банківських нормативів АТ КБ «ПриватБанк»

Оцінка якості та прибутковості кредитного портфеля є важливим етапом дослідження ефективності банківської діяльності, оскільки саме кредитні операції формують основну частину активів банку та виступають ключовим джерелом його доходів. У сучасних умовах функціонування банківської системи України особливого значення набуває аналіз здатності банку забезпечувати оптимальне співвідношення між рівнем дохідності кредитних вкладень та прийнятним рівнем кредитного ризику. Для АТ КБ «ПриватБанк» як найбільшої банківської установи країни якість кредитного портфеля безпосередньо впливає на показники фінансової стійкості, конкурентоспроможності та ефективності використання ресурсного потенціалу. Тому дослідження динаміки показників якості та прибутковості кредитного портфеля за 2023-2025 роки дозволяє оцінити результативність кредитної політики банку, визначити основні тенденції управління кредитними активами та виявити резерви для подальшого підвищення ефективності кредитної діяльності (табл. 2.3).

Аналіз показників якості та прибутковості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2023-2025 роки табл. 2.3 свідчить про суттєву трансформацію підходів банку до управління кредитними активами та ризиками в умовах нестабільного економічного середовища. Основна увага приділяється зростанню коефіцієнта покриття кредитного портфеля з 0,31 у 2023 році до 0,57 у 2025 році. Ця тенденція свідчить про підвищення рівня захисту кредитних активів від потенційних збитків та створення банком достатнього резервного буфера для

покриття можливих кредитних ризиків. З точки зору фінансової безпеки, це позитивна риса, яка характеризує консервативний підхід Банку до управління ризиками.

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки показників якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»
за 2023-2025 роки, млрд грн [31]

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення звітного періоду (+,-) до	
				2023 року	2024 року
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля	0,31	0,35	0,57	0,26	0,22
Коефіцієнт якості кредитного портфеля	0,665	0,602	0,116	-0,549	-0,486
Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку	2,15	1,72	0,20	-1,95	-1,52
Коефіцієнт проблемних кредитів	0,33	0,40	0,88	0,55	0,48
Коефіцієнт дохідності кредитного портфеля	0,24	0,27	0,51	0,27	0,24
Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку	0,526	0,540	0,830	0,304	0,29
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат, пов'язаних із залученням ресурсів	10,02	7,25	8,08	-1,94	0,83
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,216	0,235	0,451	0,235	0,216
Чистий спред	1,82	1,36	2,93	1,11	1,57

При цьому коефіцієнт якості кредитного портфеля впав з 0,665 до 0,116, що формально свідчить про значні структурні зміни у складі кредитних активів. Така динаміка може бути результатом активного перегляду підходів до класифікації кредитів відповідно до вимог МСФЗ 9, переоцінки ризиків позичальників та очищення кредитного портфеля історично накопичених проблемних активів. У цьому контексті доцільно розглядати зниження показника не лише як вираз погіршення кредитної якості, а й як результат більш реалістичної оцінки кредитних ризиків та підвищених вимог до створення резервів.

Значне зниження коефіцієнта покриття класифікованих кредитів власним капіталом Банку з 2,15 до 0,20 свідчить про суттєве зменшення ризику ризикових активів капітальної бази Банку. Це є наслідком як коригування кредитного портфеля з проблемної заборгованості, так і зміцнення власного капіталу банку через високі фінансові результати останніх років. Ця тенденція позитивно впливає на рівень фінансової стабільності та здатність Банку протистояти потенційним кризовим явищам.

Особливої уваги заслуговує динаміка коефіцієнта проблемного кредиту, який піднявся з 0,33 до 0,88. На перший погляд, це може свідчити про збільшення ризику кредитного портфеля, але такий результат необхідно оцінювати в термінах значного зменшення загального обсягу кредитного портфеля та перегляду підходів до класифікації активів. За умов воєнного стану та погіршення фінансового становища окремих категорій позичальників зростання проблем є природним явищем для всього банківського сектору в Україні.

При цьому показники рентабельності кредитного портфеля демонструють явно позитивну динаміку. Норма прибутку по кредитному портфелю більш ніж подвоїлася – з 0,24 до 0,51, що свідчить про підвищення ефективності використання кредитних активів та збільшення їх внеску у формування фінансових результатів банку. Аналогічно, коефіцієнт рентабельності кредитних операцій збільшився з 0,216 до 0,451, підтверджуючи зростання ефективності кредитної діяльності та здатності банку генерувати прибуток навіть за умов підвищеного ризику.

Показовим є також збільшення частки процентних доходів у загальній структурі доходів Ат КБ «ПриватБанк» з 52,6% до 83,0%. Це свідчить про посилення ролі кредитних операцій як ключового джерела формування дохідної бази банку та підтверджує ефективність реалізованої кредитної політики. Фактично, у 2025 році більше 4/5 всієї банківської виручки було згенеровано саме з процентного доходу, що характерно для високоефективної моделі банківського посередництва.

Ще однією позитивною тенденцією є покращення співвідношення

процентних доходів до процентних витрат після деякого зниження у 2024 році. У той час як банк отримав процентний дохід у розмірі 7,25 грн за кожну гривню процентних витрат у 2024 році, ця сума зросла до 8,08 грн у 2025 році. Це свідчить про підвищення ефективності управління ресурсною базою та оптимізацію витрат залучених ресурсів.

Найзагальнішим показником кредитної ефективності є чистий спред, який зріс з 1,82% до 2,93%. Збільшення чистого спреда на 1,11% свідчить про суттєве покращення маржинальності кредитних операцій та покращення спроможності Банку досягти кращого фінансового результату від кожної гривні розміщених кредитних ресурсів. Така тенденція особливо важлива з огляду на зростання конкуренції на фінансовому ринку та необхідність підтримувати високий рівень прибутковості.

Проведемо дослідження коефіцієнтів економічних нормативів АТ КБ «ПриватБанк» за досліджуваний період (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки виконання економічних показників АТ КБ «ПриватБанк»
за 2023-2025 роки [31]

Показник	Норматив	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Н1, регуляторний капітал, млрд грн	не менше 200 млн грн	64,84	59,94	58,69
Н2, достатність регуляторного капіталу	не менше 10%	21,75	-	-
Н3, достатність основного капіталу	не менше 7%	10,88	-	-
Н7, норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	не більше 25%	5,47	6,69	15,82
Н8, норматив великих кредитних ризиків	не більше 800% РК	0	0	50,86
Н9, норматив максимального розміру кредитного ризику	не більше 25% від РК	0	0,02	0,09
LCRBB, коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами	не менше ніж 100%	462,8319	349,4621	300,6163
LCRIB, коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті		266,0898	306,3825	249,0178

Аналіз динаміки економічних показників АТ КБ «ПриватБанк» на 2023-

2025 роки табл. 2.4 свідчить, що, незважаючи на складні умови функціонування української банківської системи, зберігається високий ступінь фінансової стійкості, капіталізації та ліквідності банку. Одним з найважливіших показників надійності банківської установи є норматив регулятивного капіталу (Н1), фактичне значення якого коливалося в діапазоні 58,69 - 64,84 млрд грн протягом періоду розслідування, що в 100 разів перевищує встановлену НБУ мінімальну вимогу в 200 млн грн. Це свідчить про те, що банк має значну маржу капіталу та високу спроможність покривати потенційні ризики, пов'язані з кредитуванням, ринковою та операційною діяльністю.

Підтвердженням відповідної капіталізації є норматив Н2, який становив 21,75% у 2023 році та нормативне значення не менше 10%. Фактична вартість більш ніж удвічі перевищувала нормативний мінімум, що свідчить про високу фінансову стабільність банку та достатній рівень захисту вкладників і кредиторів від потенційних збитків. Так само коефіцієнт достатності акціонерного капіталу (Н3) перевищив встановлену вимогу в 7% на рівні 10,88%, підтверджуючи якісну структуру капіталу та наявність достатньої кількості найбільш стабільних власних коштів.

Особливий інтерес становить оцінка нормативів концентрації кредитного ризику. Зокрема, норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) упродовж 2023–2025 років зріс із 5,4 % до 15,82%, однак залишився значно нижчим за гранично допустиме значення у 25%. Така динаміка свідчить про певне зростання концентрації кредитних вкладень на окремих великих позичальниках, проте рівень ризику залишається контрольованим і не створює загрози для фінансової стабільності банку. Водночас навіть у 2025 році фактичне значення нормативу становило лише близько двох третин від максимально допустимого рівня, що характеризує кредитну політику банку як достатньо виважену та помірковано консервативну.

Позитивною є також динаміка нормативу великих кредитних ризиків (Н8). Незважаючи на зростання показника до 50,86% у 2025 році, його значення залишалося суттєво нижчим за нормативне обмеження на рівні 800%

регуляторного капіталу. Це свідчить про відсутність надмірної концентрації кредитного портфеля та ефективне управління ризиками великих кредитних експозицій. Аналогічна ситуація спостерігається щодо нормативу максимального розміру кредитного ризику (Н9), який у 2025 році становив лише 0,09% при допустимому значенні до 25%, що підтверджує мінімальний рівень ризикової залежності банку від пов'язаних осіб.

Показники ліквідності є особливо важливим показником фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк». Коефіцієнт покриття ліквідністю для всіх валют (LCRBB) більш ніж утричі перевищував нормативне значення протягом звітного періоду. Хоча їх рівень впав з 462,83% у 2023 році до 300,62% у 2025 році, фактичний показник залишався надзвичайно високим. Це говорить про те, що банк має значний обсяг високоліквідних активів, здатних забезпечити виконання зобов'язань навіть за умов кризових сценаріїв розвитку подій.

Подібну ситуацію можна спостерігати для коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті (LCRIB), який коливався в межах 249,02–306,38% для нормативної вимоги щонайменше 100%. Такі значення підтверджують високу валютну ліквідність банку та його здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, незалежно від можливих коливань на валютному ринку. За умов воєнного стану та зростаючої волатильності фінансового середовища це є важливим чинником підтримки довіри вкладників та забезпечення стабільності ресурсної бази Банку.

Отже, результати проведеного аналізу свідчать, що упродовж 2023-2025 років АТ КБ «ПриватБанк» реалізовував політику підвищення ефективності кредитної діяльності шляхом одночасного посилення системи управління ризиками та зростання прибутковості кредитних операцій. Незважаючи на наявність окремих ризикових тенденцій, пов'язаних зі збільшенням частки проблемних кредитів, банк демонструє суттєве покращення показників дохідності, процентної маржі та захищеності кредитного портфеля. Це підтверджує ефективність кредитної політики банку та формує надійну основу для подальшого зміцнення його фінансової стійкості й конкурентоспроможності.

на банківському ринку України.

Упродовж 2023-2025 років АТ КБ «ПриватБанк» повністю дотримувався встановлених НБУ економічних нормативів та підтримував значний запас фінансової міцності за більшістю ключових показників. Високий рівень капіталізації, помірна концентрація кредитних ризиків і суттєвий надлишок ліквідності підтверджують ефективність системи ризик-менеджменту та якість управління фінансовими ресурсами банку. Сукупність зазначених тенденцій формує надійну основу для подальшого розвитку кредитної діяльності, зміцнення конкурентних позицій та забезпечення довгострокової фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк».

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

3.1. Сучасні проблеми формування та управління кредитним портфелем банків України

За сучасних умов трансформації фінансової системи України особливого значення набуває питання ефективного формування та управління кредитними портфелями банків. Саме кредитний портфель є ключовим елементом банківських активів, основним джерелом процентного доходу і, водночас, найбільш ризикованою складовою банківської діяльності. За умов воєнного стану, макроекономічної нестабільності, високої інфляції, валютних коливань та погіршення платоспроможності позичальників українські банки змушені працювати в середовищі підвищеної невизначеності, що значно ускладнює процес управління кредитним ризиком та забезпечення належної якості кредитного портфеля.

Однією з основних проблем сучасного етапу розвитку банківської системи України є високий кредитний ризик. Бойові дії, руйнування виробничої інфраструктури, спад ділової активності та нестабільність економічного середовища призвели до значного погіршення фінансового становища значної частини позичальників. У результаті банки стикаються зі зростаючою часткою простроченої та непрацюючої заборгованості, що негативно впливає на ліквідність, прибутковість та фінансову стабільність банківських установ. Особливо гостро ця проблема стоїть у секторі корпоративного кредитування, де значна кількість компаній зазнала збитків через воєнних ризиків та скорочення виробничої діяльності [28].

Важливою проблемою формування кредитного портфеля українських банків є недостатній ступінь диверсифікації кредитних інвестицій. Значна

концентрація кредитів в окремих секторах економіки підвищує системні ризики і робить банки залежними від фінансового становища окремих секторів. Традиційно українські банки характеризувалися високою концентрацією кредитування у сферах торгівлі, агропромислового комплексу та споживчого кредитування. У сучасних умовах це створює додаткові ризики, оскільки окремі сектори економіки особливо вразливі до впливу інфляційних процесів, монетарної нестабільності та змін внутрішнього попиту.

Значним викликом для банківської системи залишається проблема високої частки непрацюючих кредитів (NPL). Незважаючи на поступове зниження обсягів проблемної заборгованості за останні роки, рівень NPL в українських банках все ще перевищує показники більшості європейських країн. Значна частина проблемних кредитів виникла внаслідок кризових процесів попередніх років, але повномасштабна війна значно ускладнила процес їх реструктуризації та повернення. Висока частка непрацюючих кредитів знижує якість кредитного портфеля, вимагає створення значних резервів і обмежує можливості банків активізувати кредитування економіки [34].

Окремою проблемою є погіршення ресурсної бази банків та обмеження довгострокових фінансових ресурсів. Формування ефективного кредитного портфеля вимагає наявності стабільних джерел фінансування. Однак в умовах нестабільності фінансового ринку банки стикаються з високою волатильністю депозитної бази і збільшенням витрат на ресурси. Це ускладнює процес довгострокового кредитування і негативно впливає на структуру кредитного портфеля. У результаті банки зосереджуються переважно на короткострокових і менш ризикованих кредитних операціях, що обмежує інвестиційне кредитування реальним сектором економіки.

Проблема недостатньої платоспроможності позичальників має значний вплив на якість кредитного портфеля. Падіння доходів населення, скорочення обсягів виробництва, зростання витрат бізнесу та нестабільність валютних ринків негативно впливають на здатність клієнтів своєчасно виконувати свої кредитні зобов'язання. Споживчий кредит, що характеризується високою

залежністю від рівня доходів населення та соціально-економічної ситуації в країні, залишається особливо ризикованим за сучасних умов.

Важливою проблемою управління кредитним портфелем є також недосконалість механізмів оцінки кредитоспроможності позичальників. Незважаючи на активне впровадження цифрових технологій та автоматизованих систем оцінки, українські банки все ще стикаються з проблемою недостатньої достовірності фінансової інформації, затінення економіки та обмеженості якісних аналітичних даних про клієнтів. Це ускладнює процес прогнозування кредитних ризиків і підвищує ймовірність утворення проблемної заборгованості.

Особливе значення в сучасних умовах має проблема адаптації банківської системи до міжнародних стандартів управління ризиками та вимог Базеля III. Українські банки змушені забезпечувати достатній рівень капіталізації, підтримувати високі стандарти ліквідності, нараховувати резерви відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності. Це збільшує навантаження на банківський капітал і обмежує можливості для активного зростання кредитного портфеля [24, с. 208].

Суттєвим викликом для українських банків є також необхідність цифрової трансформації процесів управління кредитним портфелем. У сучасних умовах конкурентоспроможність банку багато в чому залежить від ступеня автоматизації кредитних процесів, використання технологій великих даних, штучного інтелекту, сучасних систем управління ризиками. Однак впровадження інноваційних технологій вимагає значних фінансових інвестицій, високого рівня кібербезпеки та модернізації внутрішньої інфраструктури банківських установ.

Ці проблеми особливо актуальні для АТ КБ «ПриватБанк», найбільшого банку України та системно важливої фінансової установи держави. Високий обсяг діяльності Банку, значний обсяг кредитного портфеля та широка клієнтська база призводять до підвищення складності процесів управління кредитними ризиками. Після націоналізації Банку одним із головних завдань було очищення кредитного портфеля від проблемних активів та створення

ефективної системи управління ризиками.

Довгий час однією з головних проблем АТ КБ «ПриватБанк» залишалася значна частка непрацюючих кредитів, які в основному виникали до націоналізації банку. Значна концентрація кредитів, пов'язаних з колишніми власниками, призвела до значного погіршення якості кредитного портфеля і необхідності нарощування значних резервів. В останні роки Банк активно списує проблемні активи, реструктурує заборгованість, посилює процедури оцінки кредитоспроможності позичальників.

Водночас сучасна кредитна політика АТ КБ «ПриватБанк» характеризується орієнтацією на розвиток роздрібних кредитів, малих та середніх підприємств та активне впровадження продуктів цифрового кредитування. Банк є одним з лідерів автоматизованого кредитування фізичних осіб та підприємств, використовуючи сучасні рейтингові системи, цифрову аналітику, технології дистанційного обслуговування клієнтів. Це дозволяє значно підвищити швидкість прийняття рішень по кредиту і знизити операційні витрати.

Водночас високий ступінь цифровізації кредитних процесів створює нові ризики для банку, включаючи кіберризики, ризики шахрайства та інформаційну безпеку. За сучасних умов забезпечення захисту персональних даних клієнтів, безпеки цифрових кредитних каналів та стабільності інформаційних систем є одним з найважливіших напрямків в управлінні кредитним портфелем банку.

Важливим викликом для АТ КБ «ПриватБанк» є також необхідність забезпечення балансу між прибутковістю та ризиком кредитних операцій. Як найбільший державний банк України, АТ КБ «ПриватБанк» виконує не лише комерційну, а й соціально-економічну функцію, забезпечуючи публічний та корпоративний доступ до фінансових ресурсів навіть у кризових умовах. Це вимагає поєднання принципів фінансової ефективності із завданнями підтримки економічної стабільності та розвитку підприємництва [36, с. 18].

За сучасних умов перспективними напрямками є вдосконалення управління кредитним портфелем українських банків, особливо АТ КБ

«ПриватБанк», підвищення ступеня диверсифікації кредитних інвестицій, вдосконалення системи управління ризиками, активне використання цифрових технологій, впровадження сучасних моделей прогнозування кредитних ризиків та посилення аналітичного забезпечення кредитної діяльності. Важливим напрямком також є розробка механізмів реструктуризації проблемної заборгованості, вдосконалення процедур кредитного моніторингу та адаптація кредитної політики банків до сучасних макроекономічних викликів.

Тому актуальні проблеми формування та управління кредитним портфелем українських банків мають комплексний характер і пов'язані з наслідками макроекономічної нестабільності, військовими ризиками, високою проблемною заборгованістю та необхідністю цифрової трансформації банківського сектору. Для АТ КБ «ПриватБанк» ефективне управління кредитним портфелем є одним з ключових факторів забезпечення фінансової стабільності, прибутковості та підтримки системної стабільності банківської системи України. Саме якість управління кредитами визначає здатність банку ефективно функціонувати в умовах сучасних економічних викликів та забезпечувати сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

3.2. Напрямки оптимізації структури кредитного портфеля для забезпечення прибутковості банку

Оптимізації структури кредитного портфеля кожного комерційного банку має стратегічне значення з метою забезпечення стабільної та прибутковості. Саме кредитний портфель становить більшу частину доходу банку та генерує більшу частину процентного доходу. При цьому кредитні операції залишаються найбільш ризикованим видом банківської діяльності, оскільки пов'язані з високою ймовірністю неповернення кредитних коштів, створенням проблемних боргів і втратами ліквідності. За таких умов ефективність функціонування Банку багато в чому визначається якістю структури кредитного портфеля та здатністю Банку забезпечити оптимальний взаємозв'язок між прибутковістю, ризиком та

ліквідністю кредитних інвестицій.

Оптимізація структури кредитного портфеля є комплексним процесом покращення взаємозв'язку між окремими видами кредитів банку з метою досягнення максимальної прибутковості та підтримки фінансової стійкості банківської установи за умови прийнятного кредитного ризику. У сучасній банківській практиці оптимізація кредитного портфеля передбачає не тільки механічний розподіл кредитних ресурсів між різними кредитними сферами, а й формування стратегічної моделі управління активами, спрямованої на забезпечення довгострокової життєздатності банку [37].

Одним з найважливіших напрямків оптимізації структури кредитного портфеля є забезпечення належного рівня диверсифікації кредитних інвестицій. Надмірна концентрація кредитів в окремих секторах економіки, регіонах або категоріях позичальників значно підвищує ризик фінансових втрат у разі погіршення макроекономічної ситуації або кризових явищ у відповідному секторі. Тому банки повинні формувати збалансовану структуру кредитного портфеля шляхом розподілу кредитних ресурсів між сектором бізнесу, малими та середніми підприємствами, населенням, аграрним сектором, промисловістю та іншими секторами економіки. Ефективна диверсифікація дозволяє знизити рівень системного ризику і забезпечити стабільність процентного доходу банку.

Важливим оптимізаційним напрямком є вдосконалення галузевої структури кредитного портфеля. У сучасних умовах банки повинні зосередитися на кредитуванні секторів економіки, що характеризуються стабільною діловою активністю, високим рівнем прибутковості і відносно низьким ризиком. Особливо перспективними залишаються агропромисловий комплекс, енергетика, логістика, інформаційні технології та експортно-орієнтовані галузі. При цьому надмірна концентрація кредитів у високоризикових секторах може негативно вплинути на якість кредитного портфеля та прибутковість банку.

Оптимізація відносин між корпоративними та роздрібними кредитами має вирішальне значення для забезпечення життєздатності банку. Корпоративні кредити генерують значний процентний дохід, але характеризуються високою

залежністю від фінансового становища окремих великих позичальників. Натомість роздрібне кредитування дозволяє диверсифікувати ризик за рахунок великої кількості клієнтів та забезпечує стабільний рівень прибутковості. У сучасних умовах банки все більше розвивають споживчі кредити, кредитні картки, автокредити та мікрокредити, оскільки ці сегменти характеризуються високою процентною маржею та швидким оборотом кредитних ресурсів.

Одним з найважливіших напрямків оптимізації кредитного портфеля є підвищення якості кредитних оцінок позичальників. Формування прибуткового кредитного портфеля неможливе без ефективної системи кредитного аналізу та прогнозування ризиків. За сучасних умов банки активно використовують моделі оцінки, автоматизовані системи оцінки клієнтів, великі дані, технології штучного інтелекту для визначення ймовірності дефолту позичальників. Це дозволяє мінімізувати частку проблемної заборгованості, підвищити якість кредитного портфеля, забезпечити стабільність процентного доходу [17, с. 118].

Важливим напрямком оптимізації структури кредитного портфеля є управління строком погашення кредитних операцій. Банки повинні забезпечити баланс між короткостроковими, середньостроковими та довгостроковими кредитами відповідно до структури ресурсної бази та рівня ліквідності. Надмірна концентрація довгострокових кредитів без стабільних джерел фінансування може призвести до погіршення платоспроможності Банку та зниження фінансової стабільності. Тому ефективне управління структурою строків погашення кредитного портфеля є важливою передумовою забезпечення стабільної прибутковості банківської діяльності.

Особливу роль в процесі оптимізації кредитного портфеля відіграє система управління проблемним боргом. Велика кількість непрацюючих кредитів негативно впливає на прибутковість банку, оскільки вимагає створення значних резервів і знижує ефективність використання активів. У цьому контексті банки повинні постійно контролювати фінансове становище позичальників, своєчасно виявляти проблемні кредити та застосовувати механізми реструктуризації заборгованості. Ефективно керуючи проблемними активами, можна

мінімізувати втрати по кредитах і підвищити загальну ефективність кредитного портфеля.

Ключовим напрямком оптимізації є впровадження сучасних механізмів управління ризиками. У сучасних умовах банки активно використовують методи стрес-тестування кредитного портфеля, сценарного аналізу, рейтингів позичальників, прогнозування кредитних ризиків. Таким чином можна оцінити вплив макроекономічних факторів на якість кредитного портфеля та своєчасно приймати управлінські рішення щодо змін у структурі кредитних активів. Важливу роль відіграє також встановлення внутрішніх лімітів концентрації кредитного ризику та контроль за дотриманням стандартів диверсифікації кредитних інвестицій [22, с. 28].

За сучасних умов цифровізація кредитних процесів є важливим напрямком оптимізації кредитного портфеля. Використання платформ цифрового кредитування, автоматизованих систем аналізу даних та дистанційного обслуговування клієнтів дає змогу банкам значно знизити операційні витрати, підвищити швидкість обробки заявок на отримання кредиту та підвищити якість моніторингу кредиту. Автоматизація кредитних процесів сприяє підвищенню ефективності управління кредитним портфелем та забезпечує підвищення прибутковості банківської діяльності.

Оптимізація кредитного портфеля набуває особливого значення в умовах воєнного стану та макроекономічної нестабільності. За таких умов банки повинні адаптувати свою кредитну політику до змін в економічному середовищі, посилити контроль над ризиковими сегментами кредитування та переорієнтувати кредитні ресурси на найбільш стійкі сектори економіки. Важливим напрямком є також розробка державних програм підтримки бізнесу, кредитування малих і середніх підприємств, сприяння інвестиційним кредитам пріоритетних галузей економіки [27, с. 113].

Для АТ КБ «ПриватБанк» розвиток цифрових роздрібних кредитів та підтримка малих та середніх підприємств є одним із пріоритетних напрямів оптимізації кредитного портфеля. Завдяки високому ступеню цифровізації

банківських послуг Банк активно впроваджує автоматизовані кредитні продукти, системи скорингу та дистанційні кредитні механізми. Це дозволяє забезпечити швидкі рішення по кредиту, мінімізувати операційні витрати і підтримувати високий рівень прибутковості в операціях кредитування.

Разом з тим, впровадження принципів ESG-банкінгу та сталого фінансування є перспективним напрямком оптимізації структури кредитного портфеля банків України. За сучасних умов банки все більше зосереджуються на фінансуванні екологічно чистих, соціально відповідальних та інноваційних проектів. Такий підхід не тільки дозволяє диверсифікувати кредитний портфель, але й підвищує репутацію банку, залучає міжнародні інвестиції та забезпечує довгострокову фінансову стабільність.

У табл. 3.1 представлено авторське бачення комплексу заходів вдосконалення системи управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 3.1).

Таблиці 3.1

Система заходів управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк»

Напрямки	Заходи	Можливий результат
1. Діагностика кредитного портфеля	Аудит кредитного портфеля, оцінка ризиків, аналіз NPL, стрес-тестування	Виявлення проблемних сегментів та ризиків
2. Оптимізація структури портфеля	Диверсифікація кредитів, розвиток МСБ-кредитування, оптимізація строковості	Підвищення прибутковості та зниження концентрації ризиків
3. Поліпшення управління ризиками	AI-скоринг, автоматизація моніторингу, резервування	Мінімізація кредитних втрат та покращення якості портфеля
4. Цифровізація кредитних процесів	Розвиток онлайн-кредитування, Predictive Analytics, кіберзахист	Скорочення витрат і підвищення швидкості кредитних операцій
5. Управління проблемною заборгованістю	Реструктуризація боргів, продаж проблемних активів, recovery-механізми	Скорочення частки NPL та покращення фінансової стійкості
6. ESG та стале фінансування	«Зелене» кредитування, підтримка енергоефективних проектів	Формування довгострокової конкурентоспроможності
7. Інституційне вдосконалення	Підвищення кваліфікації персоналу, комплаєнс, Basel III	Підвищення ефективності управління кредитним портфелем

Вважаємо, що реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити якість кредитних активів, мінімізувати кредитні ризики, забезпечити стабільне зростання прибутковості банку. Особливе значення мають цифровізація кредитних процесів та впровадження сучасних технологій ШІ, що допоможе підвищити ефективність кредитного моніторингу. Також важливим напрямком є зменшення частки проблемної заборгованості та посилення диверсифікації кредитних інвестицій. У довгостроковій перспективі реалізація цих заходів сприятиме зміцненню фінансової стабільності та конкурентних позицій АТ КБ «ПриватБанк» на банківському ринку України.

Тому оптимізація структури кредитного портфеля є одним з ключових факторів забезпечення прибутковості та фінансової стабільності банківської установи. Ефективне управління кредитним портфелем включає забезпечення належного рівня диверсифікації кредитних інвестицій, вдосконалення системи оцінки кредитних ризиків, оцифрування кредитних процесів, розробку сучасних механізмів управління ризиками, адаптацію кредитної політики до сучасних економічних викликів. Саме якість структури кредитного портфеля визначає здатність Банку забезпечувати стабільне зростання прибутку, підтримувати свою конкурентоспроможність та ефективно функціонувати в умовах динамічного фінансового середовища.

ВИСНОВКИ

Кредитний портфель є основною складовою активів банку, що відображає сукупність кредитних інвестицій та визначає ефективність кредитної діяльності. Його роль полягає не лише у формуванні основної частини процентного доходу, а й у забезпеченні фінансової стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності банку. Встановлено, що якість та структура кредитного портфеля безпосередньо впливають на рівень прибутковості та кредитний ризик. При цьому кредитний портфель виступає важливим інструментом підтримки економічного розвитку через фінансування бізнесу та населення. Тому ефективне формування кредитного портфеля є однією з ключових передумов стабільного функціонування та довгострокового розвитку банківської установи.

Встановлено, що управління кредитним портфелем є складним процесом, спрямованим на забезпечення оптимального співвідношення між прибутковістю та рівнем кредитного ризику. Основою ефективного управління є принципи диверсифікації, збалансованості, прибутковості, ліквідності та ризик-орієнтованого підходу. Доведено, що важливими етапами управління є формування кредитного портфеля, оцінка кредитоспроможності позичальників, моніторинг ризиків та контроль якості кредитних активів. Особливе значення має використання сучасних інструментів управління ризиками, цифрових технологій та аналітичних систем прогнозування. Загалом ефективне управління кредитним портфелем сприяє підвищенню прибутковості банку, зміцненню його фінансової стійкості та забезпеченню довгострокових конкурентних переваг.

Фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» свідчать про його високу прибутковість та фінансову стабільність. За підсумками 2024-2025 року банк залишився одним з найприбутковіших банків України. Значний рівень процентного та комісійного доходу забезпечується розміром клієнтської бази, високим ступенем цифровізації послуг та ефективним управлінням активами. Водночас у 2025 році відбулося зниження чистого прибутку банку, через

списання активів, пов'язаних з колишніми власниками банку, та збільшення податкового навантаження.

Одним з найважливіших напрямків діяльності АТ КБ «ПриватБанк» є кредитна діяльність. Банк активно надає кредити фізичним особам, малим і середнім підприємствам та бізнес-сектору економіки, а також бере участь в державних програмах підтримки підприємництва. Кредитний портфель Банку характеризується значним ступенем диверсифікації та спрямованості на розвиток роздрібного банківського обслуговування. Згідно з офіційними даними українського Мінфіну, обсяг кредитів і боргів клієнтів на 1 липня 2025 року склав понад 134 млрд грн, при цьому найбільшу частку склав кредитний портфель приватних осіб.

Особливу роль у діяльності банку відіграє управління кредитним портфелем та кредитними ризиками. Після націоналізації банк значно посилив систему управління ризиками, внутрішнього контролю та кредитної оцінки позичальників. За сучасних умов АТ КБ «ПриватБанк» активно використовує моделі оцінки, автоматизовані системи аналізу клієнтів, цифрові інструменти моніторингу кредитних операцій та сучасні механізми резервування кредитних ризиків.

Формування та управління кредитними портфелями українських банків відбувається в умовах підвищеної економічної та військової невизначеності, що значно підвищує кредитні ризики та ускладнює процес прийняття управлінських рішень. Основними проблемами залишаються зростання частки проблемної заборгованості, погіршення фінансового становища окремих категорій позичальників, обмеженість довгострокових ресурсів і висока залежність кредитної активності від макроекономічних факторів. Встановлено, що інфляційні процеси, військові ризики та нестабільність бізнес-середовища мають значний вплив на якість кредитних портфелів. Водночас банки поступово впроваджують сучасні інструменти управління ризиками, цифрові технології та механізми раннього виявлення кредитних ризиків. Загалом підвищення ефективності управління кредитним портфелем потребує комплексного

вдосконалення кредитної політики, системи оцінки ризиків та механізмів моніторингу кредитних операцій.

Підвищення прибутковості банку значною мірою залежить від ефективності формування оптимальної структури кредитного портфеля та забезпечення збалансованості між дохідністю і ризиком. Визначено, що пріоритетними напрямками оптимізації є диверсифікація кредитних вкладень, розвиток кредитування малого та середнього бізнесу, розширення фінансування перспективних галузей економіки та скорочення концентрації ризиків. Важливу роль у підвищенні ефективності кредитної діяльності відіграють цифровізація кредитних процесів, удосконалення скорингових моделей та впровадження сучасних інструментів прогнозування кредитних ризиків. Обґрунтовано, що оптимізація структури кредитного портфеля сприяє зростанню процентних доходів, покращенню якості кредитних активів та зміцненню фінансової стійкості банку. Отже, реалізація комплексних заходів з удосконалення структури кредитного портфеля створює передумови для стабільного зростання прибутковості та підвищення конкурентоспроможності банківської установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипенко Н.В., Охріменко В.В. Аналіз кредитного портфеля комерційних банків України у сучасних умовах. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 12(1). С. 5-8.
2. Белікова Т.В., Пушкіна М.С. Методи аналізу якості кредитного портфеля банку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 4(1). С. 35-40.
3. Білоченко А. Кредитування аграрного сектору України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. С. 105-117.
4. Бондаренко А.Ф., Моїсеєнко М.А., Гордієнко В.П., Дутченко О.О. Оцінка кредитоспроможності позичальника комерційного банку. *Вісник Сумського державного університету*. Серія : Економіка. 2019. № 4. С. 93-100.
5. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. *Галицький економічний вісник*. 2020. №2 (27). С. 157–182.
6. Варцаба В. Проблеми та напрями підвищення якості кредитних портфелів Українських банків у реаліях часу. *Науковий вісник Ужгородського Університету*. 2022. Т. 59, № 1. С. 98–104.
7. Волкова Н., Попик А. Аналіз управління фінансовою стійкістю АТ КБ «ПРИВАТБАНК». *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-11>
8. Волохов В.І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України*. 2020. № 8. С. 109-117.
9. Герасименко І.О., Моль Я.А. Основні підходи та принципи управління кредитним портфелем банку. *Економіка, облік, менеджмент та право в умовах глобалізації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції*. Полтава: ЦФЕНД, 2021. С. 30-32
10. Городецька Т., Зайченко К., Іващенко А. Методичні підходи до зниження кредитного ризику. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. Т. 11, № 1. С.

16–20.

11. Дем'яненко І.В., Бандура Ю.В. Роль НБУ в формуванні кредитного портфеля комерційного банку. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_2_27 (дата звернення: 25.03.2026)

12. Дзюблюк О., Рудан В. Проблеми банківського кредитування реального сектору в умовах кризових явищ в економіці України. *Банківська справа*. 2018. № 3. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42172/1/Дзюблюк%20-%20Проблеми%20банківського%20кредитування%20реального%20сектору.pdf> (дата звернення: 20.03.2026)

13. Запорожець С., Тригуб Ю. Управління якістю кредитного портфеля банку в період воєнного стану. *Фінансовий простір*. 2022. № 4 (48). С. 71-77.

14. Затворницький К.С. Управління ризиками кредитного портфеля банку: теорія і практика. *Вісник Університету банківської справи*. 2019. № 1. С. 70-77.

15. Йосипенко М.С. Розвиток правового регулювання банківського кредитування за часів незалежної України. *Нове українське право*. № 4. 2024. С. 155-160. DOI: <https://doi.org/10.51989/nul.2024.4.20>.

16. Кремень В.М. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. *Проблеми економіки*. 2020 №3 (45). С. 176–183

17. Кудряшова В., Макаренко Ю. Аналіз, проблеми та шляхи управління депозитною діяльністю банківської установи (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»). *Бізнес-навігатор*. 2022. Т. 70, № 3. С. 114–120.

18. Кушнір С.О., Яреміна М.О. Необанки – банки майбутнього. *Efektivna ekonomika*. 2023. № 6. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.6.12>

19. Лінтур І., Ковач С. Напрямки дослідження ризиковості кредитних операцій в банківському бізнесі. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. С. 112-115.

20. Макаренко Ю. П., Самойлова Д. О. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 87-91.

21. Макаренко Ю. П., Самойлова Д. О. Теоретичні аспекти управління

кредитним портфелем банківської установи. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 87–91. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.6.87

22. Макаренко Ю. П., Шевченко А. В. Аналіз управління кредитним портфелем комерційного банку на прикладі АТ «ОТП банк». *Економіка та держава*. 2021. № 1. С. 24-29.

23. Маркович Т. Г. Теоретико-методологічні підходи до трансформації діючої методики оцінки кредитоспроможності потенційних позичальників комерційних банків. *Вісник ХНАУ*. Серія : Економічні науки. 2019. № 1. С. 224-236.

24. Марченко О. В., Петрикiва О. С., Коробко К. О. Мінімізація кредитного ризику та підвищення якості кредитного портфеля банку. *Бізнес Інформ*. 2022. № 11. С. 205-210.

25. Миропольська М. В. Кредитний портфель комерційного банку та мікрофінансової організації. URL: <http://local.lib/diploma/Myropolska.pdf> (дата звернення: 18.03.2026)

26. Мульська О., Руцишин Н. Удосконалення механізму банківського кредитування у контексті регулювання фінансово-економічних дисбалансів в Україні. *Світ фінансів*. № 4 (65), 2020. С. 168-182.

27. Овчелупова О. М. Оцінка кредитоспроможності позичальників комерційного банку: напрямки підвищення якості інформаційно-аналітичного забезпечення. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2020. № 3. С. 106-114.

28. Онiщенко С. В., Березовик В.М., Бабенко-Левада В. Г. Оцінка стратегій управління кредитними ризиками в банках України. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-107>.

29. Основні показники діяльності банків України. Національний банк України. http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/index.htm (дата звернення: 28.03.2026)

30. Правдиковська І. Вплив війни на банківську систему України. *Молодий вчений*. 2022. № 9 (109). С. 150-153.

31. ПриватБанк – беремо і робимо. Офіційний сайт. URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення: 24.04.2026)

32. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова НБУ від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 05.03.2026)

33. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Постанова НБУ від 30.06.2016 р. № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 05.03.2026)

34. Рівень непрацюючих кредитів (NPL). Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 25.04.2026)

35. Романів І. Аналіз стану кредитного портфеля банків України в умовах пандемії COVID-19. *Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи*: збірник тез. 2021. С. 113.

36. Соловей Н. В., Скрипниченко І. О. Проблеми якісної оцінки кредитного портфелю комерційного банку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 1(2). С. 15-19.

37. Степаненко С. В., Римар О. Г., Гулюк О. І. Методи вдосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 3.

38. Степаненко С. В., Римар О. Г., Гулюк О. І. Методи вдосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_3_29 (дата звернення: 05.05.2026)

39. Стрес-тестування банків України. Національний банк України. 2021. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Stress_Test_Results_2021.pdf?v=4. (дата звернення: 15.05.2026)

40. Федина В. В. Кредитний ризик банку: сутність та причини виникнення. *Підприємництво і торгівля*. 2023. № 39. С. 223–228.

41. Харченко А. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори,

тенденції. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2020. № 2 (38). С. 54–60. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755x2\(38\)2020219747](https://doi.org/10.18371/2221-755x2(38)2020219747).

42. Харченко А. М. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. № 2(38). С. 54–60.

43. Харченко А. М. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. № 2(38). С. 54–60.

44. Ципов'яз С. Удосконалення управління кредитним портфелем банків України. *Матеріали конференцій МНЛ*. 2024. С. 23-25.

45. Шалигіна І. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2 (49). С. 186-194.

46. Шпанель-Юхта О. Особливості банківського кредитування в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45.

47. Alktrani S.H.M. Impact of Concentration and Diversity of Loan Portfolio on The Bank Equity Return: A Cross Country Analysis. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*. 2021. №12(7). P. 1950-1962.

48. Dang V.D. Exploring the asymmetric effects of loan portfolio diversification on bank profitability. *The Journal of Economic Asymmetries*. 2022. № 26.

49. Glushchenko Y.A. Шляхи оптимізації кредитної політики як запорука фінансової безпеки банку. *Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2022. № 2. P.111-118.

50. Huynh J., Dang V. D. Loan portfolio diversification and bank returns: Do business models and market power matter?. *Cogent Economics & Finance*. 2021. № 9(1).